

เลขที่การ ส.ป.ก.
รับที่ 734
รับที่ 280.ท.63
เวลา 15.34

ส.ป.ก.
รับที่ 2993
วันที่ 28 ก.พ. 2563
เวลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานการเกษตรต่างประเทศ โทร ๐ ๒๒๘๑ ๘๖๑๑ ภายใน ๑๓๗
ที่ กษ ๐๒๐๔ / ว ๖๑๕ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ผลกระทบของการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน

เสนอ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ด้วยสำนักงานการเกษตรต่างประเทศได้รวบรวมสรุปรายงานผลกระทบของการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเสนอมาเพื่อโปรดทราบ

28 ก.พ. ๒๕๖๓

๒๘ ก.พ. ๒๕๖๓

(นางสาววนิดา กำเนิดเพ็ชร)

ผู้อำนวยการสำนักงานการเกษตรต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

มว ส.ป.ก. ๒๕๖๓

2. ท. ๒๕๖๓

28 ก.พ. ๖3

(นายวิณะโรจน์ ทรัพย์ส่งสุข)

เลขที่การสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักงานเกษตรต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน

1. ไวรัส COVID-19

โรคไวรัส COVID-19 หรือไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปลายเดือนธันวาคม 2562 ในตลาดสดเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน และแพร่ระบาดไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ปัจจุบันมีผู้ติดเชื้อในประเทศจีนมากกว่า 6 หมื่นคน และระบาดไปยังประเทศต่างๆ ถึง 24 ประเทศทั่วโลก

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2563 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ประกาศให้ใช้ชื่อโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ว่า “COVID-19” ซึ่งย่อมาจาก “coronavirus disease starting in 2019” หมายถึง โรคติดเชื้อโคโรนาไวรัส 2019 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการอ้างอิงชื่อบุคคล กลุ่มบุคคล สัตว์ หรือภูมิศาสตร์ และเพื่อป้องกันการใช้อื่นที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นการตีตรา

1.1 วิธีการติดต่อของเชื้อไวรัส COVID-19

การระบาดในกลุ่มชนจำนวนมากและป่วยเป็นโรคปอดอักเสบพร้อมๆ กันในเมืองอู่ฮั่น หรือประเทศจีน แสดงว่า วิธีการแพร่เชื้อจะเป็นวิธีผ่านการสูดดมละอองฝอยในอากาศที่มีเชื้อไวรัสปะปนอยู่ ซึ่งความรุนแรงของโรคขึ้นอยู่กับจำนวนเชื้อที่เข้าไปถึงเนื้อเยื่อปอดที่ยอมให้เชื้อเข้าไปในเซลล์ได้ และความลึกของเชื้อที่เข้าไปในปอด และยังขึ้นกับจำนวนเชื้อที่สามารถหลุดลอยเข้าไปถึงเนื้อเยื่อปอด ซึ่งหากมีเชื้อหลุดไปถึงเนื้อเยื่อปอดจำนวนมากจะส่งผลให้ปอดอักเสบพร้อม ๆ กันหลายที่จนปอดทำหน้าที่แลกเปลี่ยนออกซิเจนไม่เพียงพอ จนเกิดภาวะหัวใจล้มเหลวฉับพลัน ขณะเดียวกัน ภูมิคุ้มกันของผู้ป่วยยังไม่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันตามต่อสู้ทำลายเชื้อได้ทัน เพราะเมื่อเลือดขาวเพิ่งพบเชื้อไวรัสเป็นครั้งแรก ผู้ป่วยจึงอาจเสียชีวิตได้

1.2 สถานการณ์การแพร่ระบาด

วันที่ 31 ธันวาคม 2562 ประเทศจีนรายงานจำนวนผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นครั้งแรก จำนวน 27 ราย และวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563 มีรายงานผู้ป่วยยืนยันทั่วโลก จากทั้งหมด 27 ประเทศ 2 เขตบริหารพิเศษ จำนวน 73,424 ราย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วยยืนยันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศต่าง ๆ ณ วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับที่	ประเทศ/เขตบริหารพิเศษ	ผู้ป่วยยืนยันรวม (ราย)	ผู้ป่วยยืนยันรายใหม่ (ราย)	ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง (ราย)	ผู้ป่วยเสียชีวิต (ราย)
1	จีน	72,438	1,885	11,741	1,869
2	ญี่ปุ่น	608	89	38	1
3	ฮ่องกง	61	3	7	1
4	ไต้หวัน	22	2	-	1
5	ฝรั่งเศส	12	-	-	1
6	ฟิลิปปินส์	3	-	-	1
7	สิงคโปร์	77	2	4	-
8	ไทย	35	-	2	-
9	เกาหลีใต้	31	1	-	-

ลำดับที่	ประเทศ/เขตบริหารพิเศษ	ผู้ป่วยยืนยันรวม (ราย)	ผู้ป่วยยืนยันรายใหม่ (ราย)	ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง (ราย)	ผู้ป่วยเสียชีวิต (ราย)
10	มาเลเซีย	22	-	-	-
11	เวียดนาม	16	-	-	-
12	เยอรมัน	16	-	-	-
13	ออสเตรเลีย	15	-	-	-
14	สหรัฐอเมริกา	15	-	-	-
15	มาเก๊า	10	-	-	-
16	สหราชอาณาจักร	9	-	-	-
17	อาหรับเอมิเรตส์	9	1	1	-
18	แคนาดา	8	-	-	-
19	อินเดีย	3	-	-	-
20	อิตาลี	3	-	2	-
21	รัสเซีย	2	-	-	-
22	สเปน	2	-	-	-
23	ศรีลังกา	1	-	-	-
24	กัมพูชา	1	-	-	-
25	ฟินแลนด์	1	-	-	-
26	เนปาล	1	-	-	-
27	สวีเดน	1	-	-	-
28	เบลเยียม	1	-	-	-
29	อียิปต์	1	-	-	-
รวม		73,424	1,983	11,795	1,874

ที่มา: <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/situation.php>

2. ผลกระทบต่อภาคการเกษตรของจีน

นับตั้งแต่มีการระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลให้บริษัท ห้างร้าน และโรงงานในประเทศจีนหลายแห่งปิดทำการเนื่องจากการขยายวันหยุดโดยไม่มีกำหนด หลายๆ องค์กรแจ้งให้พนักงานปฏิบัติงานที่บ้าน (work at home) สถานที่ต่างๆ เช่น ธนาคาร ร้านอาหาร หรือโรงแรม เพิ่มความเข้มงวดในการควบคุมโรคระบาดโดยการงดซื้อ เบอร์โทรศัพท์และตรวจเช็คอุณหภูมิร่างกายของผู้รับบริการทุกคน มีการบังคับให้ทุกคนใส่หน้ากาก ในขณะที่ใช้บริการขนส่งสาธารณะ เช่น รถไฟใต้ดิน รถเมย์ รถแท็กซี่ รวมทั้งมีการตรวจเช็คอุณหภูมิร่างกายประชาชนมีความหวาดกลัวและหลีกเลี่ยงการเดินทางออกไปนอกบ้าน โดยหันมาซื้อสินค้าเกษตรและอาหารผ่านตลาดออนไลน์เป็นหลัก

เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ผู้คนส่วนใหญ่ลดการใช้จ่ายใช้สอยสิ่งของฟุ่มเฟือย โดยจะซื้อของกินและของใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากกว่า นอกจากนี้ หลายๆ คนยังหลีกเลี่ยงการซื้อของที่ไม่จำเป็น แม้ว่าห้างสรรพสินค้าหลายแห่งจะเปิดให้บริการ แต่ร้านค้าบางร้านในห้างยังคงปิดทำการเนื่องจากไม่มีลูกค้า มีการคาดการณ์ว่าเหตุการณ์ระบาดโรค COVID-19 จะส่งผลกระทบอย่างหนักต่อเศรษฐกิจของจีน อาจส่งผลให้ในปีนี้ GDP ของจีนเติบโตเพียง 4% จากอัตรา 6-7% และการที่จีนเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลก เช่น รถยนต์

อะไหล่ เสื้อผ้า โทรศัพท์มือถือ และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ แต่ขณะนี้โรงงานหลายแห่งในประเทศจีนยังคงปิดทำการ ทำให้ไม่มีผลิตภัณฑ์และสินค้าออกสู่ตลาดโลก คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อเนื่องในวงกว้างต่อไป

2.1 ระบบโลจิสติกส์

เนื่องจากการคมนาคมในหลายๆ พื้นที่ของจีนถูกจำกัด ทำให้ระบบโลจิสติกส์เกิดอุปสรรคและส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมเกษตร ในช่วงระบอบการขนส่งในภาคอุตสาหกรรมการเกษตรของจีนได้รับผลกระทบโดยตรง ส่งผลต่อการขาดแคลนวัตถุดิบและแรงงาน สินค้าไม่สามารถส่งถึงมือผู้บริโภค เช่น ฟาร์มเพาะพันธุ์ลูกปูแห่งหนึ่งในมณฑลอานฮุยมีลูกปูตกค้างถึง 16 ล้านตัว เนื่องจากไม่สามารถส่งลูกปูไปยังฟาร์มเลี้ยงในพื้นที่ต่างๆ หรือฟาร์มหมูบางแห่งในประเทศจีนขาดแคลนอาหารสัตว์ เพราะปัญหาการด้านเส้นทางขนส่งสินค้าถูกปิดเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้สินค้าในท้องตลาดทั่วประเทศจีนยังไม่น่าไว้วางใจ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลจีนยังคงเร่งมือแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยสนับสนุนให้ห้างร้านเปิดกิจการตามปกติและเพิ่มสินค้าในชั้นวางสินค้าอย่างต่อเนื่อง

2.2 ตลาดสินค้าประมง

เนื่องจากโรค COVID-19 เกิดขึ้นในตลาดอาหารทะเลหัวหนานในนครอู่ฮั่น ซึ่งมีการจำหน่ายสินค้าเกษตรทุกชนิดรวมทั้งสินค้าประมงด้วย ทำให้ประชาชนตื่นตระหนกและหวาดกลัวการซื้อสินค้าอาหารทะเล นอกจากนี้ ในช่วงการระบาด พบว่า หลายๆ เมืองในประเทศจีนประกาศระงับการค้าขายสินค้าสัตว์มีชีวิต ส่งผลให้ประชาชนหวาดกลัวและหยุดการซื้อขายสินค้าสัตว์น้ำมีชีวิตไปด้วย ทำให้ยอดการนำเข้ากุ้งมังกรจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ และออสเตรเลียร่วงลงอย่างหนัก มีการยกเลิกการนำเข้าปลาแซลมอนจากนอร์เวย์เป็นจำนวนมาก ในระยะสั้นอุตสาหกรรมการแปรรูปสินค้าประมงได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการปิดเส้นทางคมนาคม มีการกักตัวคนงานเป็นเวลา 14 วันหลังจากกลับเข้ามาในพื้นที่ ทำให้การค้าสินค้าประมงมีชีวิตในหลายๆ พื้นที่หยุดชะงักเนื่องจากรัฐบาลท้องถิ่นหลายแห่งระงับการคมนาคม

ตลาดการค้าสินค้าสัตว์น้ำหวางซา เป็นตลาดการค้าสัตว์น้ำที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ของจีนอยู่ในมณฑลกว่างตง ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสเริ่มจากตลาดอาหารทะเล ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดกับการบริโภคสัตว์น้ำและหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าประมง โดยในช่วงตรุษจีนปีนี้ปริมาณการซื้อขายลดลงร้อยละ 70 ราคาซื้อขายโดยรวมลดลงร้อยละ 15 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อนหน้า ราคาสินค้าทะเลระดับกลางถึงระดับสูงจะลดลงมากกว่าราคาสินค้าสัตว์น้ำทั่วไป

2.3 ตลาดสินค้าผลไม้

ซูเปอร์มาร์เก็ตในนครกว่างโจวเริ่มมีสินค้าเพิ่มมากขึ้น ทั้งของสด ของแห้ง อาหารแช่แข็ง ผัก ผลไม้ แต่ผู้บริโภคยังคงไม่ศรัทธามากนัก และเลือกซื้อสินค้าที่มีความจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อกักตุนไว้ หลีกเลี่ยงการออกนอกบ้าน ผลไม้ในซูเปอร์มาร์เก็ตส่วนใหญ่เป็นผลไม้ในประเทศและคุณภาพไม่ดัดnick เนื่องจากอาจค้างสต็อก หรือใช้ระยะเวลาในการขนส่ง ร้านค้าที่จำหน่ายผลไม้นำเข้าจากต่างประเทศบางพื้นที่ปิดร้านชั่วคราว เนื่องจากผู้คนนิยมไปซูเปอร์มาร์เก็ตเพื่อซื้อสินค้าหลายชนิดในคราวเดียวกัน

ในขณะที่ตลาดนำเข้าผลไม้ เช่น ตลาดค้าส่งผักและผลไม้เจียงหนานในนครกว่างโจว ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2563 เริ่มมีผู้ซื้อผลไม้มากกว่าช่วงที่ผ่านมา แต่ยังไม่มากนัก ผู้ซื้อส่วนใหญ่อยู่รอบนครกว่างโจว ไม่ได้มาจากเมืองอื่น เนื่องจากการขนส่งสินค้าไปยังเมืองอื่นยังไม่สะดวกมากนัก รวมทั้งลูกค้าส่วนใหญ่ยังไม่เดินทางกลับมายังกว่างโจว จึงทำให้ปริมาณการซื้อขายมีเพียงสัดส่วนร้อยละ 20 ถึงร้อยละ 30 ของปีก่อนหน้า

สำหรับสถานการณ์ผักผลไม้ในซูเปอร์มาร์เก็ตในนครเซี่ยงไฮ้ไม่มีการขาดแคลนสินค้า เนื่องจากผู้คนไม่ได้ตื่นตระหนกและกักตุนสินค้า ซึ่งชาวเซี่ยงไฮ้นิยมซื้อสินค้าผ่านตลาดออนไลน์ ทำให้ไม่เกิดการแออัดสินค้าในซูเปอร์มาร์เก็ต สินค้าผักผลไม้มีคุณภาพดีและมีความสดใหม่ มีผลไม้ไทยจำหน่ายในซูเปอร์

มาร์เกตหลายแห่ง เช่น มะม่วง ลำไย ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และส้มโอ ซึ่งราคาไม่ได้แพงกว่าปกติแต่อย่างใด แต่มีข้อสังเกตว่าผลไม้ไทยที่จำหน่ายอยู่ในซูเปอร์มาร์เกตน่าจะเป็นสินค้าในสต็อก ซึ่งนำเข้ามาก่อนช่วงตรุษจีน และจากการสอบถามผู้นำเข้าผลไม้ไทยรายใหญ่ของเชียงใหม่ ระบุว่ายังไม่มีกรนำเข้าผลไม้ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2563 จนถึงปัจจุบันเนื่องจากตลาดซบเซา

2.4 ตลาดสินค้าปศุสัตว์

ปัญหาขาดแคลนอาหารสัตว์ ในช่วงที่ผ่านมาฟาร์มไก่ ฟาร์มไข่ไก่ ฟาร์มสุกรหลายแห่งในประเทศจีนประสบปัญหา เนื่องจากการปิดระบบการขนส่งในพื้นที่ระบาด ทำให้ไม่สามารถขนส่งอาหารสัตว์มายังฟาร์มได้ รวมทั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ยังไม่สามารถเปิดทำการได้ ทำให้สัตว์เคี้ยวเอื้องไม่เพียงพอ แม้ว่ามีมาตรการผลักดันและช่วยเหลือการขนส่งอาหารสัตว์ของแต่ละเมืองและมณฑล แต่การขนส่งอาหารสัตว์ก็ยังคงเป็นปัญหาซับซ้อน แม้ว่าแต่ละพื้นที่ได้พยายามดำเนินการแก้ไขตามมาตรการที่มีวิธีการสอดคล้องกัน แต่เนื่องด้วยหลายหน่วยงานร่วมกันบังคับใช้กฎหมายส่งสินค้าข้ามพื้นที่ ทำให้การขนส่งยังคงเป็นปัญหา

ปัญหาราคาสินค้าไข่ไก่ตกต่ำ เดิมสินค้าจะถูกกระจายไปยังซูเปอร์มาร์เกต ร้านค้าทั่วไป ตลาดสด และร้านค้ารายย่อย แต่ปัจจุบันมีเพียงห้างสรรพสินค้าหรือซูเปอร์มาร์เกตเท่านั้นที่ยังจำหน่ายสินค้าตามปกติ ส่วนร้านค้า เจ้าของแผงในตลาด และร้านค้ารายย่อยหลายแห่งยังไม่เปิดทำการ ทำให้สินค้าคงค้างในสต็อกเป็นจำนวนมาก ราคาสินค้าจึงตกต่ำลง

ปัญหาขาดแคลนแรงงานในฟาร์ม เนื่องจากแรงงานหลายคนยังหยุดงานอย่างต่อเนื่อง และหลายๆ คนก็ไม่สามารถเดินทางกลับเข้าไปทำงานในพื้นที่เพราะการคมนาคมถูกปิด ส่งผลให้ฟาร์มต่างๆ เริ่มงานได้ล่าช้ากว่าปกติ และส่งผลกระทบต่อจำนวนเนื้อสุกรที่ผลิตออกสู่ตลาด

2.5 ตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์

สืบเนื่องจากรัฐบาลจีนใช้มาตรการเด็ดขาดในการควบคุมการระบาดของโรค COVID-19 โดยการประกาศขยิววันหยุด ปิดสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทั่วประเทศ เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างความตื่นตระหนกและหวาดกลัว นอกจากนี้ หลายๆ เมืองในประเทศจีนออกประกาศให้ประชาชนหลีกเลี่ยงการเดินทางไปที่ชุมชน ส่งผลให้หลายๆ หน่วยงาน รวมทั้งร้านค้าและตลาดสดหลายแห่งปิดทำการ การคมนาคมในหลายๆ พื้นที่ถูกจำกัด ประชาชนจึงเลือกที่จะอยู่บ้านและทำงานที่บ้าน หลีกเลี่ยงการเดินทางไปซื้อของในตลาดและซูเปอร์มาร์เกต ชาวจีนจำนวนมากจึงเลือกซื้อสินค้าเกษตรและอาหารจากตลาดออนไลน์

เว็บไซต์เถาเป่าเป็นตลาดสินค้าออนไลน์ในเครือบริษัทอาลีบาบาที่จำหน่ายสินค้าทุกประเภท รวมทั้งสินค้าเกษตรและอาหาร โดยมีสัดส่วนการซื้อขายมากที่สุดในประเทศจีน พบว่าในช่วงนี้มีการสั่งซื้อ (order) สินค้าเกษตรผ่านเว็บไซต์เถาเป่าเฉลี่ยวันละ 10,000 รายการ ซึ่งมากเป็นสองเท่าของช่วงปกติ โดยในสัปดาห์ที่ผ่านมา มีปริมาณการซื้อสินค้าเกษตรออนไลน์สูงถึง 12,000 ตัน ปัญหาของตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ในขณะนี้ คือ ขาดแคลนพนักงานขนส่งสินค้าและวัสดุบรรจุสินค้า

จากการสำรวจข้อมูลตลาดสินค้าเกษตรออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันที่จำหน่ายสินค้าเกษตรโดยเฉพาะ เช่น แอปพลิเคชันของซูเปอร์มาร์เกตเหอหม่า (Fresh Hema) แอปพลิเคชันสั่งของสดเหมา หรือหยอเซียน แอปพลิเคชันสั่งของสดตึงตงหม่าจ้าย หรือแอปพลิเคชันของสดฟินโตโต พบว่า ทุกแอปพลิเคชันมียอดการสั่งซื้อสินค้าเกษตรในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 สูงขึ้น 1-3 เท่าตัว โดยบางแอปพลิเคชันได้รับคำสั่งซื้อทั่วประเทศจีนถึง 40 ล้านครั้งใน 7 วัน

นอกจากนี้ บริษัทอาลีบาบาได้บริจาคเงินจำนวน 1 พันล้านหยวน (หรือประมาณ 4,500 ล้านบาท) เพื่อแก้ไขปัญหาเชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งส่วนหนึ่งจะเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ชนบทที่ไม่สามารถเข้าถึงตลาดหรือผู้บริโภค โดยจะเป็นการลดช่องว่างและเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภคผ่านการค้าออนไลน์

ส่วนบริษัทพินโตได้บริจาคเงิน 500 ล้านบาท เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ประกอบการร้านค้าสินค้าเกษตรออนไลน์ด้วย

3. ผลกระทบต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน

3.1 การส่งผลไม้ไทยไปจีน

สำนักงานการศุลกากรแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (General Administration of Customs of People's Republic of China: GACC) อนุญาตให้นำเข้าผลไม้สดจากไทย จำนวน 22 ชนิด คือ มะขาม น้อยหน่า มะละกอ มะเฟือง ฝรั่ง เงาะ ขนุน ลองกอง สับปะรด ละมุด กัลยาสาวรส มะพร้าว ส้ม ส้มเปือกล่อน ส้มโอ ลำไย ทุเรียน มะม่วง ลิ้นจี่ มังคุด และชมพู โดยระหว่างปี 2561 – 2562 ไทยส่งออกผลไม้ไปจีน จำนวน 20 ชนิด (ยกเว้นส้ม และละมุด) ปริมาณกว่า 1,185,202 ตัน และ 1,801,919 ตัน ตามลำดับ โดยปริมาณการส่งออกผลไม้ไปจีนของปี 2562 เพิ่มขึ้นจากปี 2561 กว่า 52.03% โดยเฉพาะขนุนเพิ่มสูงขึ้นกว่า 248.38% รองลงมาคือ ลำไย (133.17%) มังคุด (101.17%) มะพร้าวอ่อน (42.20%) และทุเรียน (18.13%) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ชนิดของผลไม้ที่มีปริมาณการส่งออกไปจีน 10 อันดับแรก ปี 2561 - 2562 (หน่วย : ตัน)

ลำดับ	ชนิดผลไม้	ปี 2561	ปี 2562	เติบโต (%)	ปริมาณเฉลี่ย	สัดส่วน
1	ทุเรียน	564,103	666,373	18.13	615,238	41.19
2	มังคุด	213,774	430,041	101.17	321,907	21.55
3	ลำไย	139,996	326,432	133.17	233,214	15.61
4	มะพร้าวอ่อน	172,482	245,275	42.20	208,878	13.99
5	ขนุน	21,688	75,556	248.38	48,622	3.26
6	กัลยาสาวรส	25,980	16,681	-35.79	21,331	1.43
7	สับปะรด	16,103	14,805	-8.06	15,454	1.03
8	ส้มโอ	10,104	8,371	-17.15	9,237	0.62
9	มะม่วง	8,159	6,510	-20.21	7,334	0.49
10	มะขามหวาน	5,380	3,980	-26.02	4,680	0.31
11	อื่นๆ (10 ชนิด)	7,433	7,894	6.20	7,664	0.51
รวม		1,185,202	1,801,919	52.03	1,493,560	100.00

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

3.2 เส้นทางขนส่งผลไม้ไทยไปจีน

ปัจจุบันการขนส่งผลไม้สดจากไทยไปจีน มี 3 วิธี ได้แก่ ทางบก ทางเรือ และทางอากาศ โดยมีปริมาณการส่งออกไปยังเมืองปลายทางแยกตามวิธีการขนส่ง ดังนี้

ตารางที่ 3 มีปริมาณการส่งออกผลไม้สดจากไทยไปจีนแบ่งตามเส้นทาง

ลำดับ	เมืองปลายทาง	มณฑล/เมือง	วิธีการขนส่ง	ปริมาณการส่งออก ปี 61 – 62 (ตัน)	สัดส่วน
1	Youyiguan	Guangxi	ทางบก	530,551.03	35.52
2	Shenzhen	Guangdong	ทางเรือ	358,292.31	23.99
3	Mohan	Yunnan	ทางบก	313,742.95	21.01
4	Shanghai	Shanghai	ทางเรือ	20,109.60	5.36
5	Shekou	Shenzhen	ทางเรือ	73,407.12	4.91
6	Qinzhou	Guangxi	ทางเรือ	33,570.98	2.25
7	Haikou	Hainan	ทางเรือ	20,573.87	1.38
8	Xingang	Tianjin	ทางเรือ	17,787.77	1.19
9	Chongqing	Chongqing	ทางบก/ทางเรือ	15,638.75	1.05
10	Xiamen	Fujian	ทางเรือ/ทางอากาศ	13,516.01	0.90
11	Qingdao	Shandong	ทางเรือ/ทางอากาศ	9,055.01	0.61
12	Guangzhou	Guangdong	ทางอากาศ/ทางเรือ	5,905.07	0.40
13	Beijing	Beijing	ทางอากาศ	5,217.39	0.35
14	Dalian	Liaoning	ทางอากาศ/ทางเรือ	4,481.05	0.30
15	Fuzhou	Fujian	ทางเรือ	4,165.62	0.28
16	Hangzhou	Zhejiang	ทางอากาศ	2,730.71	0.18
17	Tianjin	Tianjin	ทางเรือ	1,518.72	0.10
18	Nansha	Guangdong	ทางเรือ	1,246.29	0.08
19	Pudong	Shanghai	ทางอากาศ	245.66	0.02
20	Nanning	Guangxi	ทางอากาศ	243.59	0.02
21	อื่น ๆ (16 เมือง)		ทางเรือ/ทางอากาศ	1,560.50	0.10
รวม				1,493,560.00	100.00

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

3.3 ผลกระทบต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน

จากการที่รัฐบาลจีนจึงได้ใช้มาตรการขั้นเด็ดขาดเพื่อระงับการระบาดของไวรัส COVID-19 โดยประกาศปิดมณฑลหูเป่ย์ ห้ามประชาชนเดินทางเข้า-ออกจากมณฑล และสั่งปิดสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ในนครปักกิ่งและนครเซี่ยงไฮ้ ระงับการเดินทางออกนอกประเทศของกลุ่มทัวร์นักท่องเที่ยวชาวจีน ประกาศขยายวันหยุดช่วงเทศกาลตรุษจีนออกไปจนถึงวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563 ที่ผ่านมา ในหลายเมืองประกาศให้ประชาชน รักษาความสะอาด ใส่หน้ากากอนามัย และหลีกเลี่ยงการเดินทางไปในที่ชุมชน เช่น ตลาด ร้านค้า และ ซูเปอร์มาร์เก็ต รวมทั้งระงับเส้นทางขนส่งสาธารณะและปิดทำการสถานที่สำคัญชั่วคราว เช่น การปิดด่านศุลกากรในเมืองและมณฑลต่างๆ

มาตรการเหล่านี้ กลายเป็นปัจจัยที่ทำให้เศรษฐกิจของจีนสูญเสียรายได้มหาศาล โดยเฉพาะการขนส่ง การค้าปลีก และการท่องเที่ยว อาจทำให้ GDP ของจีนลดลง 0.5-1% อีกทั้งยังส่งผลให้

อุตสาหกรรมการผลิตของจีนหยุดชะงัก เนื่องจากขาดแคลนแรงงานและทรัพยากรสำหรับการผลิต ดังนั้น เศรษฐกิจของจีนในเวลานี้จำเป็นต้องพึ่งพาอุปสงค์ของผู้บริโภคเป็นแรงขับเคลื่อน แต่ความหวาดกลัวทำให้ชาวจีนส่วนใหญ่เลือกที่จะอยู่บ้าน บริโภคอาหารที่กักตุนไว้ในช่วงตรุษจีน ซึ่งเป็นช่วงที่เริ่มมีการแพร่ระบาดเท่านั้น การจับจ่ายใช้สอยจึงลดลง กำลังซื้อหดตัวอย่างรวดเร็ว แม้ร้านค้าหลายแห่ง เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต ในห้างสรรพสินค้า ยังคงเปิดบริการตามปกติ แต่ปิดเร็วขึ้นเนื่องจากสินค้าบริโภคอย่างเนื้อสัตว์ ของสด ของแช่แข็ง และผลไม้ มีจำนวนน้อยลง ส่งผลให้ลูกค้าน้อยลงไปด้วย นอกจากนี้ สถานการณ์ดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อ การส่งออกสินค้าเกษตรจากไทยไปยังจีน โดยเฉพาะการส่งออกผลไม้ไทย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ดังนี้

ผลกระทบในระยะสั้น สินค้าเกษตรบางรายการที่มีการนำเข้าง่าย เช่น ผลไม้ อาจมีการลดการสั่งซื้อหรือยกเลิกคำสั่งซื้อ เนื่องจากวันหยุดยาวตามเทศกาลตรุษจีน ผู้ประกอบการหยุดประกอบธุรกิจ เมื่อเกิดสถานการณ์ไม่ปกติ ส่งผลให้ร้านค้าลดการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาเก็บในสต็อก เนื่องจากไม่มั่นใจในสถานการณ์ ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่ใช่วัสดุที่มีผลผลิตผลไม้เมืองร้อนของไทยออกสู่ตลาดและส่งออก ไปจีนผ่านเส้นทางการขนส่งทางบกมากนัก เนื่องจากทางรถไฟได้ออกมาตรการระงับเส้นทางขนส่งสาธารณะ และปิดทำการด่านศุลกากรในเมืองและมณฑลต่างๆ ที่เป็นด่านสำคัญในการนำเข้าผลไม้ จากไทย เช่น ด่านโหย่วอู่กวน เขตการปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ที่เคยนำเข้าทุเรียนไทย เมื่อเดือนมกราคม - พฤศจิกายน 2562 ที่ผ่านมามากถึง 284,000 ตัน เป็นต้น

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ได้ประเมินผลของการระบาดของไวรัส COVID-19 โดยเปรียบเทียบจากการระบาดของโรคซาร์สในปี 2545 - 2546 ซึ่งหากเชื่อไวรัสระบาดในจีนเป็นระยะเวลา 6 เดือน (มกราคม - มิถุนายน 2563) เหมือนกับระบาดของโรคซาร์ส จะส่งผลต่อการส่งออกผลไม้ไทย 5 ชนิด โดยทุเรียนได้รับผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากมีฤดูกาลผลิตตั้งแต่ มีนาคม - กันยายน ส่วนลำไยได้รับผลกระทบน้อยที่สุด เนื่องจากมีฤดูกาลผลิตตั้งแต่กรกฎาคม - กันยายน

ตารางที่ 4 ฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลไม้ไทยส่งออกจีน 5 อันดับแรก

ลำดับ	ผลไม้	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1	ทุเรียน			←						→			
2	มังคุด				←					→			
3	ลำไย							←		→			
4	มะพร้าว น้ำหอม	←											→
5	ขนุน			←		→					←	→	

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร

4. ข้อเสนอแนะ

สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงปักกิ่ง ฝ่ายเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้ และฝ่ายเกษตรประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ไว้ดังนี้

1. ลดการพึ่งพาตลาดจีนและหาตลาดสินค้าเกษตรใหม่เพิ่มเติม เตรียมแผนการ/มาตรการกระจายสินค้า และกระตุ้นการบริโภคในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับช่วงฤดูผลไม้ที่กำลังจะออกสู่ตลาด

2. หน่วยงานที่มีงบประมาณหรือแผนงานประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตรในต่างประเทศ และหน่วยงานรับผิดชอบหลัก เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อตก.) กรมประมง กรมปศุสัตว์ สมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ประกอบการควรปรับแผนเตรียมการรับมือต่อสถานการณ์โรคระบาดนี้ และเมื่อภาวะโรค COVID-19 สงบลง ควรเร่งออกทำการประชาสัมพันธ์สินค้าเกษตร ประมง และปศุสัตว์ (roadshow) ในประเทศจีน เพื่อฟื้นตลาดโดยเร็วที่สุด

3. ในช่วงโรค COVID-19 ระบาดในประเทศจีน ส่งผลให้การค้า ธุรกิจ และอุตสาหกรรมบางอย่างเกิดการหยุดชะงัก (disruption) และไม่สามารถคาดการณ์ได้ว่าวิกฤติโรคระบาดนี้จะสิ้นสุดลงเมื่อใด แต่ก็มีโอกาสใหม่ในตลาดออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการ/ผู้ส่งออกสินค้าเกษตรของไทยควรปรับตัวเพื่อให้สามารถเข้าถึงโอกาสในตลาดสินค้าออนไลน์ และอาจมีตลาดใหม่เกิดขึ้นในจีนที่สนใจนำเข้าสินค้ามาจำหน่าย เช่น สินค้าเกษตรและอาหารอาจปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้สามารถแบ่งขายในตลาดออนไลน์ และง่ายต่อการขนส่ง และกระจายถึงมือผู้รับรายย่อยได้ง่าย และเพื่อลดการสัมผัสอาหาร หรือแปรรูปสินค้าเพื่อให้สามารถจัดเก็บได้นานขึ้น เป็นต้น

4. แม้ว่าแนวโน้มสถานการณ์การระบาดจะเป็นไปในทางที่ดีขึ้น รัฐบาลจีนระดมสรรพกำลังทุกอย่างเพื่อแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในขณะนี้ แต่สถานการณ์ก็ยังไม่มีความแน่นอนทำให้การคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างแม่นยำ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ประกอบการควรติดตามสถานการณ์การระบาดอย่างใกล้ชิด เนื่องจากสถานการณ์มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะช่องทางการขนส่งสินค้านำเข้า

อ้างอิงแหล่งข้อมูล

1. ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค (2563). รายงานสถานการณ์ติดโรคเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no46-180263.pdf>.
2. แพทยสภา (2563). ความรู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ สำหรับแพทย์. https://tmc.or.th/pdf/tmc_knowledge-26.pdf
3. นพรัตน์ บัวหอม (2563). ผลกระทบจากการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาต่อการส่งออกผลไม้ไทยไปจีน. <https://www.moac.go.th/foreignagri-news-preview-421991792888>
4. สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำกรุงปักกิ่ง
5. ฝ่ายเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเซี่ยงไฮ้
6. ฝ่ายเกษตร ประจำสถานกงสุลใหญ่ ณ นครกว่างโจว